

רעיונות להגדה של פסח - יחץ

על דרך הפשט

א. פסחים קטו:

אמר שמואל: לחם עני (כתיב) - לחם שעונין עליו דברים. תניא נמי הכי לחם עני - לחם שעונין עליו דברים הרבה. דבר אחר: לחם עני - עני כתיב, מה עני שדרכו בפרוסה - אף כאן בפרוסה.

ב. פסחים קח: - קטו.

תנו רבנן: הכל חייבין בארבעה כוסות הלל, kby@org.il/~TirosH/79Choref/Moadim/Pesach_Kenes/001_040779_RF/riedman.mp3 אחד אנשים ואחד נשים, ואחד תינוקות. אמר רבי יהודה: וכי מה תועלת יש לתינוקות ביין? אלא, מחלקין להן קליות ואגוזין בערב פסח, כדי שלא ישנו, וישאלו. אמרו עליו על רבי עקיבא שהיה מחלק קליות ואגוזין לתינוקות בערב פסח כדי שלא ישנו וישאלו. תניא, רבי אליעזר אומר: חוטפין מצות בלילי פסחים, בשביל תינוקות שלא ישנו

רש"י

חוטפין מצה - מגביהין את הקערה בשביל תינוקות שישאלו, ואית דמפרש: חוטפין מצה-אוכלין מהר, וזה הלשון עיקר מדמייתי הא דר' עקיבא בהדה.

ג. רמב"ם | הלכות חמץ ומצה פרק ז

[הלכה ג] וצריך לעשות שינוי בלילה הזה כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות עד שישב להם ויאמר להם כך וכך אירע וכך וכך היה. וכיצד משנה מחלק להם קליות ואגוזים ועוקרים א השולחן מלפניהם קודם שיאכלו וחוטפין מצה זה מיד זה וכיצא בדברים האלו, אין לו בן אשתו שואלתו, אין לו אשה שואלתו זה את זה מה נשתנה הלילה הזה, ואפילו היו כולן חכמים, היה לבדו שואל לעצמו מה נשתנה הלילה הזה. השגת הראב"ד חוטפין מצה. א"א פירוש אחר ממהרין לאכול כדי שלא ישנו.

ד. שו"ע או"ח | הלכות פסח סימן תעב

[סעיף א] יהיה שלחנו ערוך מבעוד יום, כדי לאכול מיד כשתחשך; ואף אם הוא בבית המדרש, יקום מפני ^[2] שמצוה למהר ולאכול בשביל התינוקות שלא ישנו, אבל לא יאמר קידוש עד שתחשך.

חק יעקב

[ב] שמצוה למהר ולאכול. וזה שאמרו בש"ס [שם] חוטפין מצה בליל פסחים, וכן פירש רש"י שם [ד"ה חוטפין] שכן עיקר. וע"ש דנאמרו עוד פירושים בדבר זה, כגון להסיר הקערה שנתבאר בסמוך סימן תע"ג סעיף ו"ו. והרמב"ם פרק ז' מהלכות חמץ ומצה [הלכה ג] כתב חוטפין מצה זה מיד זה כדי שיראו התינוקות וישאלו, עכ"ל. ואפשר שמזה נתפשט המנהג שמניחין לתינוקות במדינות אלו לחטוף האפיקומן, שע"י זה לא ישנו ויתעוררו לשאול. וע"ש בפירוש רשב"ם [ד"ה חוטפין]:

על דרך הרמז

ה. פרי עץ חיים להאר"י ז"ל

להר' חיים כהן בשם הר"י ז"ל מע"ח סדר סידור הקערה ליל פסח תקח הג' מצות מצה שמורה ותניח הכהן למעלה והלוי למטה ממנו והישראל למטה ממנו והם ג' בחי' חב"ד

ו. בראשית | פרק מט

(ה) שְׁמַעוֹן וְלוֹי אֲחִים כָּלֵי חֶמֶס מְכַרְתִּיהֶם: (ו) בְּסֹדֶם אֵל תָּבֵא נַפְשִׁי בְּקֹהֶלֶם אֵל תַּחַד כְּבֹדִי כִּי בְּאֶפֶס הָרְגוּ אִישׁ וּבְרַצְנָם עָקְרוּ שׁוֹר: (ז) אָרוּר אֶפֶס כִּי עָז וְעִבְרָתָם כִּי קִשְׁתָּהּ אַחֲלֶקֶם בְּיַעֲקֹב וְאֶפִּיצֶם בְּיִשְׂרָאֵל:

רש"י

חלקם ביעקב - אפרידם זה מזה שלא יהא לוי במנין השבטים, והרי הם חלוקים. דבר אחרע אין לך עניים וסופרים ומלמדי תינוקות אלא משמעון, כדי שיהיו נפוצים, ושבתו של לוי עשאו מחזור על הגרנות לתרומות ולמעשרות, נתן לו תפוצתו דרך כבוד:

ז. דברים | פרק לג

(ח) וְלֹלֵי אָמַר תְּמִידָה וְאוֹרִיךָ לְאִישׁ חֲסִידָךָ אֲשֶׁר נִסִּיתוּ בְּמִסָּה תְּרִיבִיהוּ עַל מִי מְרִיבָה: (ט) הָאֵמַר לְאָבִיו וְלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְאֵת אֲחִיו לֹא הִפִּיר וְאֵת בְּנֵי בְּנָיו לֹא יָדַע כִּי שָׁמְרוּ אֶמְרָתְךָ וּבְרִיתְךָ יְנַצְרוּ: (י) יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יְשִׁימוּ קְטוֹרֶה בְּאֶפֶס וְכִלְיִל עַל מִזְבְּחֶךָ:

ח. תולדות יצחק | דברים פרק לג, פסוק ט

ונראה לומר שכוונת הפסוק, לפי שיעקב אמר [בראשית מט ז] ללוי אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל, ומשה לא היה יכול לברכו היפך אותה הקללה, ולכן לא בירך לשמעון לפי שיעקב לא בירך אותו,

על דרך הדרש

י. דברים | פרק כו

(א) וְהָיָה כִּי תָבוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה וִירֵשְׁתָּהּ וַיִּשְׁבְּתָּ בָּהּ: (ב) וְלִקְחָתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיֵא מֵאֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ וְשָׂמַתָּ בְּטֶנֶא וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְשִׁכְן שְׁמוֹ שָׁם: (ג) וּבָאתָ אֶל הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הַהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הַגְּדִיתִי הַיּוֹם לַה' אֱלֹקֶיךָ כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לֵאמֹר לְנֹכְחִי: (ד) וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדְךָ וְהִנִּיחוֹ לְפָנֶיךָ מִזֶּבֶח ה' אֱלֹקֶיךָ: (ה) וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֶיךָ אֲרָמִי אֲבִי וַיֵּרֵד מִצְרַיִם וַיִּגְרֶשׁ שָׁם בְּמַתִּי מֵעֵט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָדוֹל עַצוֹם וָרַב: (ו) וַיִּרְעוּ אֲתָנּוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה: (ז) וַנִּצְעַק אֶל ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹלֵנוּ וַיֵּרָא אֶת עֲנִינֵנוּ וְאֶת עֲמַלְנוּ וְאֶת לְחַצְנוּ: (ח) וַיּוֹצֵאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה וּבְמַרְא גָדֹל וּבְאֲתוֹת וּבְמִפְתָּיִם: (ט) וַיְבָאֵנוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֵּן לָנוּ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲרָץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ: (י) וְעַתָּה הִנֵּה הִבְאֵתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִּי ה' וְהִנְחֵתוּ לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֶיךָ: (יא) וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹקֶיךָ וּלְבִיתְךָ אֶתָּה וְהַלְוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ:

יא. רמב"ם | הלכות שמיטה ויובל פרק יג

[הלכה יג] ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני יי לשרתו ולעובדו לדעה את יי והלך ישר כמו שעשהו האלהים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה יי חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוים, הרי דוד ע"ה אומר יי מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי.

ומצד אחר היה ראוי לברכה, לכן אמר לוי שלפי קללתו של יעקב יאמר לאביו ולאמו לא ראיתיו, לפי שאחר שהם נפוצים לא יראה לאביו ולאמו, שהאב במקום אחד והבן במקום אחר, וכן את אחיו לא הכיר, שאח אחד בעיר אחת ואח אחר במקום אחר, וכן את בניו לא ידע הגזרה אי אפשר שתבטל, אבל מתחנן לפניך שאחר שחזרו בתשובה שמרו אמרתך ובריתך ינצורו, ושיתקיימו דבריו אלו לטובה, שילכו מעיר לעיר וממדינה למדינה, ללמד לישראל דרך יי ולדרוש להם דרושים יקרים בעבודתו יתברך, כמו שהיה עושה שמואל, שנאמר [שמואל - א ז טו - טז] וישפט שמואל את ישראל כל ימי חייו, והלך מידי שנה בשנה וסבב בית אל והגלגל והמצפה וישפט את ישראל את כל המקומות האלה.

ט. ספרי דברים | האזינו שז

דבר אחר הצור, התקיף. תמים פעלו, פעולתם של באי העולם שלימה לפניו מתן שכרם של צדיקים ומחת פורענותם של רשעים אלו לא נטלו כלום משלהם בעולם הזה ואלו לא נטלו כלום משלהם בעולם הזה ומנין שלא נטלו צדיקים כלום משלהם בעולם הזה שנאמר (תהלים לא כ) מה רב טובך אשר צפנת ליריאיך ומנין שלא נטלו רשעים כלום משלהם בעולם הזה שנאמר (דברים לב לד) הלא הוא כמוס עמדי חתום באוצרותי